

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

محمد طاهر - امریکا

۱۳ دسمبر ۲۰۲۲

جنبش زنان و طالبان

بخش ۱۸

اصلاحات دولت امانی در دو عرصه یک، انکشاف تعلیم و تربیت برای بلند بردن سطح دانش مردم بود، تا از زنجیر های عنعنه و سنت های معمول و مروج در افغانستان نجات یابند. دیگر، ظاهر جامعه افغانستان بود که تغییر لباس، تعدیل رخصتی، تعدد زوجات، تعیین مهر، لغو نکاح دختر صغیره و غیره شامل آن می شد.

با لغو دست پیری و مریدی گرفتن منسوبین عسکری، مانع شدن فعالیت های ملا های تحصیل کرده در مدرسه « دیو بند»، محدود ساختن صلاحیت قضات در جزا های تعزیری، رهائی زنان از قید مرد سالاری، کوتاه کردن دست و نفوذ عناصر محافظه کار و قدرت طلب از امور دولتی و... در اجرائی شدن این اصلاحات گام عملی برداشته شد. این اصلاحات دولت در واقع برای پیشرفت و ترقی اجتماعی مردم افغانستان روی دست گرفته شده بود.

شاه امان الله، لازم دانست تا در مورد اصلاحات دولت خود برای مردم توضیحات لازم بدهد. موصوف در خطبه نماز جمعه ۲۶ سرطان ۱۳۰۳ در مسجد جامع امانیه پغمان، روز قبل از افتتاح لویه جرگه، برای علماء، مشایخ، سادات، رؤسای اقوام، نظامیان و اهالی که تعداد شان چنان زیاد بود که علاوه بر بخش های تحتانی و فوقانی مسجد میدان وسیع اطراف و جوانب مسجد را پر کرده بودند، بعد از شکر گذاری از خدا و فرستادن درود به پیغمبر و یارانش، در رابطه به مزایای جنت و نماز صحبت و بعد در مورد تحصیل علم که عامل پیشرفت و ترقی می شود یاد آور شد، شاه برای رسیدن به مقصد و هدف پیشرفت افغانستان مردم را به آموختن علم ترغیب نمود و تحصیل دانش را برای هر تبعه افغانستان ضروری دانست. برای این که افغانستان مانند کشور های دیگر جهان، صاحب کارخانه های صنعتی، ماشین سازی، توپ سازی، تفنگ سازی و سرک های قیر شود، از مردم خواست تا در آموختن علم که یک نعمت عظیم است و موجب ترقی و پیشرفت کشور می گردد، از دل و جان بکوشند.

تاریک اندیشان چون با علم سر سازگاری ندارند، در هراس افتادند که هر گاه مردم آگاه شوند دیگر گلیم آنها جمع می شود. ملا ها و روحانیون در هر محل که اصلاحات امانی مورد بحث قرار می گرفت سر مخالفت نشان می دادند. طوری که بحث های داغ در تالار لویه جرگه سال ۱۳۰۳ بالایی تصویب نظامنامه های مسایل داخلی افغانستان و فیصله های انعقاد روابط دیپلماتیک دولت امانی با دولت های جهان، بین بعضی وکلاء و شاه امان الله صورت گرفت.

پیشنهاد خلافت جهان اسلام در لویه جرگه که به وسیله عده زیادی از ملاها و روحانیون اشتراک کننده مطرح و از امان الله خان خواسته شد تا خلافت کشور های مسلمان جهان را به دوش گیرد ، اما شاه امان الله پیشنهاد خلافت را نظر به موفق، موقعیت ، توان اقتصادی و نظامی دولت زیر سؤال برد. امان الله خان با درک از اوضاع و به کار برد عقل خویش مطمئن بود که در صورت قبولی خلافت، منافع ملی افغانستان توسط انگلیس و روس، به مخاطره می افتد. دولت افغانستان نمی تواند اداره دو شهر مقدس مکه و مدینه را به دست گیرد و در مسایل داخلی و خارجی کشور های اسلامی در جهان دست دراز داشته و یا به سلاطین و امیران آن کشور ها امر و دستور بدهد. به خصوص که منافع ملی کشورهای شان در میان باشد.

بحث انعقاد روابط سیاسی و دیپلماتیک با دولت ترکیه که از خلافت جهان اسلام کنار رفته بود دو روز جلسه را دربر گرفت. بسیاری از وکلاء انعقاد رابطه سیاسی را خلاف ارزش های اسلامی می دانستند و رابطه دیپلماتیک بین افغانستان و ترکیه را قبول نداشتند. همچنان انعقاد روابط سیاسی و دیپلماتیک با دولت روسیه نیز بحث بر انگیز شد به خصوص بعد از این که امان الله روی تصویب انعقاد رابطه سیاسی با روس ها پافشاری کرد. این بحث زمینه متهم شدن شاه را توسط ملاها و روحانیون به همسوئی با دولت روسیه مساعد گردانید که بعداً مهر کافر ، مرتد و بی دین را به پیشانی شاه امان الله زدند.

تصویب رفع حجاب، خدمت اجباری زیر بیرق برای سه سال ، لغو نکاح صغیره ، محدود ساختن صلاحیت های ملاها و روحانیون، قایل شدن حق و حقوق برای زنان، منع تعدد زوجات، تحصیلات دختران ، تأسیس مکاتب نسوان در تمام ولایات و ... در لویه جرگه مواردی بودند که به روحانیون و ملا های اشتراک کننده انگیزه داد تا علیه شاه امان الله و اصلاحات دولت امانی دست به تبلیغ زنند.

اصلاحات فوق با مخالفت عناصر محافظه کار و عنعنه گرا و گروه های علاقه مند به قدرت با پشتیبانی انگلیس مواجه گردید. چنان که ، شخصیت های سرشناس مذهبی که خود را شریک بلامنازع سلطنت می پنداشتند ، برای اعاده مجدد قدرت در دستگاه دولت ، مردم خوست به رهبری ملا عبدالله مشهور به ملای لنگ ، عبدالغنی و ملا عبدالرشید که از مریدان نورالمشایخ (حضرت صاحب شور بازار) ، را علیه دولت امان الله به اغتشاش تحریک کردند.

این اغتشاش با سوق قوای دولتی و همکاری و حمایت مردم حاجی، خمکنی، هزاره جات ، کاپیسا، پروان و کمک مادی زنان کابل که زیورات شان را به دولت برای صرف مواد غذایی عساکر دادند، و سهم گیری شهروندان اهل هنود و سکهای سمت جنوبی و ... سرکوب و سران باغی فراری و ملای لنگ و ملا عبدالرشید توسط مردم دستگیر و تسلیم دولت داده شدند که به جزای اعمال شان رسیدند.

امان الله خان در نطقی که در مراسم « چانماری » ملای لنگ و عبدالرشید ایراد نمود ، اغتشاش کننده ها را فرزند خطاب کرد، و از این که جان های شیرین شان را در مقابله علم و جهل از دست دادند اظهار تأثر کرد و مدعی گردید که کاش دست به اغتشاش نمی زدند و به جایش برای بهبود مملکت و آبادی ملت مصدر خدمت می شدند. شاه، مخالفان و خاینان وطن را مانند دانه های سرطان تشبیه کرد و برای ادامه حیات دایمی افغانستان، قطع شان را از بدن مملکت لازم و ضروری دانست.

به یاد بود عساکری که در سرکوب این اغتشاش جان باخته بودند ، در دهمزنگ کابل ، منار « علم و جهل » بنا گردید و جزای نورالمشایخ مجددی (فضل عمر مجددی) یا حضرت شوربازار ، را با وساطت شمس المشایخ (حضرت فضل محمد مجددی) از حبس به تبعید آنسوی مرز افغانستان فرمان داد و در یادداشت که به انگلیس ها فرستاد مانع اقامت فضل عمر مجددی در نزدیک سرحد افغانستان شد که انگلیس ها او را به بمبی هند فرستادند.

با وجودی که شاه امان الله در لویه جرگه ۱۳۰۷ پغمان، به خاطر حفظ منافع علیای مردم افغانستان در نظامنامه ها تغییرات را قبول و رسمیت داد، با وجود آنهم، دل علمای دینی به خصوص علمای دیوبندی و حضرت مجددی را راضی نساخت، آنها در همکاری با انگلیس برای سقوط دولت امانی در نقاط مختلف افغانستان دست به کار شدند. مداخله گران خارجی و نوکران شان در داخل، بی سواد و جهالت مردم، ضعف اقتصادی و نظامی دولت امانی، فشار هائی بودند که سبب از بین رفتن این اصلاحات شدند. اصلاحاتی که دروازه های روشنگری و آزادی زنان از چنگال مرد سالاری، را می گشود، سرانجام با سقوط دولت امانی، این روزنه های امید بسته شدند و دست و پای مردم افغانستان در چاه تاریک اندیشان در قید غل و زنجیر سنت و عنعنۀ دین سالاران در بند نگاه داشته شد.

ادامه دارد

منابع: افغانستان در مسیر تاریخ (م. غ. م. غبار)، زنان افغان زیر فشار... (دکتر، س. ع. کاظم)، تحلیل واقعات سیاسی افغانستان (ع. ح. مبارز)، افغانستان در پنج قرن اخیر (م. ص. فرهنگ)

محمد ظاهر - امریکا، ۱۰ دسمبر ۲۰۲۲